

Elhurcoltak jelentős kulturális értékeket (képek, szobrok, könyvgyűjtemények, főiskolák, egyetemek felszerelése stb.) is.

Mezőgazdaság: Nyugatra került a mezőhegyesi, a kisbéri, a bábolnai ménes, továbbá a mezőhegyesi, kisbéri, bábolnai, gödöllői, iregszemesi, szőnyi, óhatai, nagygyombosi, környei és újszászi állami gazdaságok szarvasmarha-, ló-, sertés- és juhállománya, elvitték a tenyészállatokat és a gazdaságok, valamint magángazdaságok terményeit.

Vízi úton 570 uszályhajó (135 000 tonna), vasúton 60 ezer vagon árut és nyersanyagot hurcoltak ki az országból. Arra nézve, hogy az országutakon mennyi értéket vittek ki, semmiféle adatgyűjtés nem folyt. [...]

Forrás: Karsai, 591–592.

1. Nézz utána, hogyan alakult a nyilasok és a németek kapcsolata a háború időszakában! Milyen körülmények között szerezte meg a hatalmat Szálasi, illetve a Nyilaskeresztes Párt?
2. Közjogi szempontból törvényesnek mondható-e Szálasi hatalomátvétele? Az általa viselt funkciók alapján sorold fel, mekkora cselekvési lehetősége volt a „Nemzetvezető”-nek? Mi korlátozta hatalmát?
3. Mivel indokolja első kiáltványában Szálasi kormánya a hatalomátvételt? Mi az új kormány legfőbb célja?
4. Nézz utána, milyen volt a hatalomváltást törvénybe iktató országgyűlés összetétele!
5. Hogyan minősíti a kiáltvány az ellenforradalmi Magyarország politikai elitjét? Vitassátok meg, vannak-e valós elemek ebben a minősítésben? Vajon milyen rétegek gondolkodtak így e kérdésről?
6. Szálasi esküjének mely mondatára cáfolnak rá a harmadik forrás adatai? Idézd e mondatot!
7. Készíts összegzést a nyilasok által okozott anyagi károkról! Vesd össze a nyilas uralom hónapjainak veszteségeit a háború egész időszakának magyar veszteségeivel!

17. JELENTÉSEK A ZSIDÓK HELYZETÉRŐL 1944–1945 FORDULÓJÁN

A) VEESENMYER BIRODALMI MEGBÍZOTT TÁVIRATA A KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

1944. október 28.

1. A zsidók összlétszáma Magyarországon f. évi március 19-i határnappal kereken 800 ezer.
2. Birodalmi területre már elszállítva kereken 430 ezer.
3. Honvédségi zsidó munkaszolgálatban jelenleg kereken 150 ezer.
4. Budapest területén kereken 200 ezer.

Veesenmayer

Forrás: A Wilhelmstrasse és Magyarország, 907.

B) RAOUL WALLENBERG SVÉD KÖVETSÉGI TITKÁR JELENTÉSE A MAGYAR ZSIDÓK HELYZETÉRŐL

Budapest, 1944. december 8.

A legutolsó jelentés óta a magyar zsidók helyzete tovább rosszabbodott. Valószínűnek látszott, hogy mintegy 40 000 zsidót, közülük 15 000 munkaszolgálatos férfit, 25 000, mindkét nembeli személyt lakásán, vagy az utcán elfogtak, és kényszerítettek, hogy gyalog Németországba meneteljenek. A megteendő távol-

ság mintegy 240 kilométer. Az időjárás, amióta megkezdődtek a halálmarsok, hideg és esős. [...] A menetelőket, amennyiben nem tudtak továbbmenni, agyonlőtték. A határon Eichmann, az SS-különítmény parancsnoka ütlegekkel és bántalmazásokkal fogadta, és a határerősítésnél sáncmunkára fogta be őket. [...]

A zsidókat központi gettóba szorították össze, amelyben 69 000 zsidót kívánnak elhelyezni – valószínűleg azonban még többet –, továbbá 17 000 személyt idegen gettóban, amelynek azonban máris 33 000 lakója van, ebből 7000 svéd házakban, 2000 vöröskeresztes házakban és 23 000 svájci házakban. Deportációra és a központi gettóba a svájci és a vatikáni védettek ezreit hurcolják el. A gettóban 4-12 zsidó lakik szobánként. [...]

A zsidók között ezeddig nem túl nagymérvű vérhasjárvány tört ki. [...] A zsidókat általánosságban immáron igen nagymértékben kirabolták, mert az átköltözésnél csak annyit vihettek magukkal, amit maguk tudtak cipelni. Az élelmezési helyzet rövidesen katasztrófális lesz. [...]

Forrás: Lévai Jenő: Raoul Wallenberg regényes élete, hősi küzdelmei, rejtelmes eltűnésének titka. Budapest, 1948. 132–133.

C) A PESTI GETTÓBAN

...December közepén a sárga csillaggal megjelölt házakból mintegy 70-80 ezer zsidót, főleg gyerekeket, nőket és idősebb férfiakat a deszkapalánkkal elzárt gettóba kényszerítették, melyet a Nagyatádi Szabó utca, a Dohány utca, a Király utca és a Síp utca határolt. E területről az ún. árjakat kiköltöztették, Budapest területén másutt csak a semleges követségek „védett” házaiban lakhattak zsidók.

A gettó egyik lakója beszélt el:

„18-20-an laktunk egy-egy kicsiny szobában. Fűtésről – bár kemény hidegek voltak – szó sem lehetett. Az élelmezés kérdését a gettót irányító zsidó-szakács úgy oldotta meg, hogy háztömbönként, később házanként, közös konyhát állítottak fel. A napi étkezés leves és tíz deka kenyér volt. [...]

Óriási mértékben megnövekedett a halandóság. Az éhhalál mellett a bombatámadások és a járványok szedték napról napra áldozataikat. [...]

Naponta 10 és 12, később fél 2 és fél 4 óra között hagyhattuk el lakásunkat. Ilyenkor hallottuk egymástól a különböző értesüléseket, hogy a gettót a németek már aláaknázták, melyik házban mészárolták le az ottlakókat, de azt is, hogy az oroszok Budapest határánál harcolnak. [...]

A belső élet rendjét a zsidótanács által megszervezett zsidórendőrség irányította. Ők szedték össze azokat az embereket, akiket a németek reggelenként munkára igényeltek. Hozzáteszem: a németek a gettóbeli munkásoknak soha nem adtak enni: étlen-szomjan dolgoztatták napestig. [...]

A nyilas különítmények nap, nap után betörték a gettóba, raboltak, gyilkoltak. [...]

Forrás: Karsai, 632–634.